

Sig. 82.311. AJO. fes

SALUTACIÓ

FESTES

DE

SANT JAUME

am
santanyí
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

COBERTA:

Es Caló d'en Boira

(Cala Figuera), de C.M. Tarrassó (1900-1980)

El novembre de 1947 exposà al saló de juntes del Magnífic Ajuntament, amb la presentació: *Tarrassó y las calas de Santanyí*, de B. Vidal y Tomás, que el titllà de: *Strawinsky del pinzell, / Freud, mig trompa de coló*. "Mot de gràcies als artistes que pintaren a Cala Figuera de Santanyí, l'estiu del 1947"

SANTANYÍ, 2000

SALUTACIÓ

El rellotge del temps ha donat una volta sencera i la festa de l'apòstol ja és aquí, puntual a la seva cita de cada any. Per als santanyiners, aquests dies de calor intensa, durant els quals la terra prova d'imitar l'olla d'un forn de calç actiu, són una fita clara de descans. Les generacions del passat escolliren una data immillorable per celebrar la seva festa. Les messes havien acabat i la calor de l'aire esdevenia insuportable. Costava alenar, més encara fer feina. Per això la pausa era no sols un premi, sinó també una necessitat vital. El fet que ara tinguem una nova manera de viure no ha llevat gens d'actualitat a la necessitat del descans, tot i que els motius són ara evidentment uns altres: maldecaps a balquena, estressos i poques hores per a l'oci. El no fer res és un esport que ja gairebé no s'usa. Beneït sigui, per tant, l'apòstol qui ens brinda anualment l'oportunitat de practicar-lo.

L'Ajuntament, com cada any, ha maldat per complir així com pertoca amb els deures propis del temps de festa i ha elaborat amb il·lusió renovada un programa capaç de satisfer tot el ventall social. I més enguany que la nostra vila celebra els set-cents anys de les ordinations del rei Jaume II.

En nom de la corporació municipal que presidesc vull expressar el desig que siguin unes festes en les quals tots els habitants del terme i els visitants se sentin a plaer i trobin moments de goig i diversió inoblidables. Que la pau, l'amistat i les bones relacions humanes tenguin un lloc destacat i siguin l'esperit de guia de totes les actuacions. Per molts d'anys.

Miquel Vidal
Batle de Santanyí

DE BELL NOU, RAMON ROSSELLÓ VAQUER, S'ENDINSA EN LA HISTÒRIA DE SANTANYÍ.

I II PERQUÈ L'I ESTÀ EN EL PRÒLEG *

Miquel Pons (*)

Si el rei en Pere el Catòlic, rei d'Aragó, aimador de tanta galania, apassionat de tanta fembra fora de la llar reial i tan sadoll de l'amor maritat de madona Maria de Montpeller,

*...com una
flor de desert, sens fruit, agonisava
son cor, flotant dintre son propi aroma*

no hagués tingut vincle carnal amb madona Maria, gràcies a una faisó fal·laç, amb quasi tota certesa no hauria fecundat el que havia de ser monarca conqueridor de Mallorca. Però deixem que sia el propi fill en Jaume que ho narri, o dicti, en la *Crònica o Libre dels Feys*:

Ara comptarem en qual manera nós fom engenrats e en qual manera fo lo nostro naixlament. Primerament en la qual manera fom engenrats nós. Nostre pare lo rei En Pere no volia verser nostra mare la reina, e esdevenc-se que una vegada lo rei nostre pare fou en Llates, e la reina nostra mare fo en Miravalls. E venc al rei un ric hom, per nom Guillem d'Alcalà, e pregà'l tant que el féu venir a Miravalls, on era la reina nostra mare. E aquella nuit que abdós foren a Miravalls, volc Nostre Senyor que nós fóssem engenrats. Es quan la reina nostra mare se sentí prenys, entrà-se'n a Montpestiller... la vespra de nostra dona sancta Maria Candeler... Era l'any de 1208.

El salaç mossèn Llorenç Riber remembrà el faïment:

*O nit, o nit esponsalícia
en què fou dit: S'és engendrat un home!
Nit com el jorn il·luminada i clara,
nit més que el jorn misteriosa i bella.*

Del *Libre dels Feyts* hi ha una versió llatina de 1313 i de la catalana la de 1343 i la de 1380.

Record plenament la lliçó del professor Joaquim Maroto, als jesuïtes, 1946, que ens explicava que per triar el nom de l'infant s'encengueren *doce candelabros*, deia, i amb el nom dels dotze apòstols i el darrer en consumir-se portava el nom de Jacme, nom que fou assignat al nadó regi.

E acnan nós jaent en lo bressol, tiraren per una trapa sobre nós un cantal, e caex prop del bressol; mas Nostre Senyor nos volgué estorçre que no morríssem... (**)

I si el que havia de ser el rei en Jaume I de Mallorca, hagués tingut mortor d'albat, la seva segona muller, Violant d'Hongria, no hauria infantat cinc filles i quatre fills, i entre els mascles el criancó en Jaume, el que seria l'hereu del *reyne dins la mar*; el rei en Jaume II de Mallorca. El rei pare en Jaume I fou molt femeller. S'esposà amb Elionor de Castella que rebutjà, després amb Violant d'Hongria, tan fètil. La tercera fou Teresa de Vidaure, que va contreure llebrossia i el rei la plantà. La seva ardenta passió fou Berenguera Alfonso, amb qui es volia enllaçar, la qual cosa fou impossible per la negativa del papa. Intervení el bisbe de Barcelona, fra Arnau de Segarra, dominicà i companyó de Ramon de Penyafor, de la mateixa orde, a qui se li atribueix els advertiments al rei en Jaume perquè renunciàs a la vida empecatada. El rei responia que no hi havia aital pecat ja que estimava de bona creença l'amistança Berenguera. Dec les referències al doctor Joan Alegret, de la UIB.

El malastre i les venjances familiars feren que el nebot n'Alfons IV el *Liberal*, fill del rei en Pere III, arrapàs el reialme de Mallorca a en Jaume II, l'oncle filantrop, amb l'ajut dels mercenaris sicilians, 1285. El rei espoliat recobrà la sobirania gràcies al rei d'Aragó, altre Jaume II, vers 1297. L'historiador Jesús Ernest

Martínez Ferrando el contempla com l'encarnació del *seny català*, referent-se al rei de la Casa d'Aragó-Barcelona.

I si ens hagués tocat en desventura un rei castellà? Adéu-siau a la llengua i a la terra. Havien de transcórrer segles perquè esdevingués l'infortuni. Seria el 1715 –recordau el desembarc a Calallonga i el combat als verals de Calonge?– amb el Decret de Nova Planta, amb la veda de la nostra llengua i dels caires que folraven la nostra autòctona personalitat. En el regne d'en Jaume II cimejà un mallorquí, Ramon Llull, fill de Ramon Llull, o Amat, i d'Isabel d'Erill, del seguici del rei en Jaume I en l'epopeia de la cristianització-catalanització de l'illa major de les Balears. Havia nascut a la ciutat de Mallorca el 1232 i als tretze anys era patge del rei conqueridor i als catorze preceptor de l'infant Jaume, el vinent nostre rei, de qui es realitzà com a senescal de la taula del casalici principesc, on gaudirà de la vida cortesana i del pler total. Ramon lo foll d'amor humanal metamorfozat en Ramon lo foll de l'amor diví. Aquest missioner de la creu i de la llengua nostrada és el germà major de la nostra raça i el valor més preuat de la nostra parla que no ha de defallir mai per mai, malgrat els perills que ens intimiden a cada palm de terreny, a cada metre de platja, a cada dovella de portal, a cada pedra de tossal, a cada cantonada de poble, a cada branca de pi. Salvem-nos i salvem els mots, rescatem els mots.

I el rei tan entendrit per Mallorca a més d'engalanar la ciutat dels seus dominis, es desvetllà per la millora de la part forana tan indigent, aparionant-la en viles, o pobles, i entre elles Santanyí. Fou l'any del Senyor de 1300, quan el rei en Jaume II de Mallorca, dictà les *Ordenances* col·lectives per a totes les viles que cobejava fundar. I aquest és el fast de Santanyí, per la mitjanceria de l'Ajuntament, legatari de l'antiga Universitat, com les altres viles paral·leles, vol festivar el present any 2000, el 700 aniversari de la seva fundació, el 700 aniversari de ser el poble del Sant-Anyell.

Una de les faisons meritòries, permanents i sens parió, és l'edició del *Noticiari de Santanyí* que abraça alguns dels *feys*, dignes de memòria, per bé o per mal, dels innumbrables dies vetusts de Santanyí, des de 1236 a 1880. (Segles XIIIè-XIXè).

L'autor és el fidedigne i sincer amic Ramon Rosselló Vaquer, felanitxer de Filella>Firella, un poc santanyiner per la seva obra i mallorquí clar i sencer per les seves investigacions de caràcter històric de quasi tots els pobles de Mallorca i àdhuc de les illes de Menorca, Eivissa, sa Dragonera, Cabrera,...

Ha vingut el *donzell* anunciava el cronista Bernat Vidal i Tomàs, esmentant Ramon Rosselló Vaquer.

És ací l'historiador Ramon Rosselló Vaquer que juntament amb els historiadors locals: Miquela Danús, Andreu Ponç, Antoni Vidal Ferrando, Bernat Vidal i Tomàs, sens oblidar Cosme Aguiló, Joan Covas, Joan Nadal, Miquel Barceló... que han estudiat la nostra història i la intrahistòria i els altres autors de treballs que romanen inèdits als calaixos dels bufets pairals que s'han apropiat a diverses vertets de la vila de 700 anys d'existència i al terme encara més arcaic.

No és la primera volta ni la que fa tres que Ramon Rosselló s'ha encarat a la història de Santanyi i dels poblets que integren el municipi tan àrid i eixut i enguany de tanta sequera amb manca de pluges, com l'any 13, com quasi sempre. Des de 1971 a 1994, Ramon Rosselló ens ha ofrenat varis treballs sobre la família Rosselló de Santanyi, els batles i mostassafs, la pluralitat de notes històriques, les particularitats sobre Consolació, sobre la pedra de Santanyi, sobre es Llombards, s'Alqueria Blanca, Calonge, Portopetro...

D'antuvi us diré, amics que demostrau tanta paciència, que en el meu *Pròleg -De bell nou, Ramon Rosselló Vaquer, s'endinsa en la història de Santanyi-* I, he fet una triadissa d'esdevinences envernissades de certa curiositat i ensems de cert interès que Ramon Rosselló ha tingut l'esment d'acréixer en les 230 pàgines del volum, complertes amb els meus breus afegitons d'apuntacions pouades a l'Arxiu del Regne de Mallorca, del Palau Reial de Madrid, als arxius diocesà, catedralici, parroquials i particulars... i de les cèdules que en vida em deixà consultar l'amiguíssim Bernat Vidal i el resultat de llargues converses a la rebotiga que l'apotecaria Llaneres i la recerca de la història oral de tant de benefici pels que estimam les dades del passat, la cançó i el plant del

poble. He estudiat tota aquesta tinença per fer camí amb en Ramon Rosselló.

En el *Pròleg* he deixat constància i justificació i clària del capteniment a l'hora d'ultimar les històries de tants d'indrets del pla i de la muntanya i de la mar nostrades:

Ramon Rosselló té una dèria específica per abrinar els documents més remots en els arxius i en les biblioteques, on s'estogen col·leccions de periòdics, revistes, butlletins i llibres. La documentació que ofereix l'investigador felanitxer ens concreta amb tota nitidesa, les fonts, els arxius, els emplaçaments perquè els que ho desitgin puguin localitzar els documents i manejar-los. Ramon Rosselló Vaquer és d'aquesta manera lleial i generós. No està gelós de les seves troballes. No enterra secrets professionals. Sens dubitació han circulat pels seus ulls i enfitat els seus dits milenars de documents de cal·ligrafia embarassosa i altra més assequible. Tot plegat ha deixat, i deixa, constantment, un heretatge -sense esser universitari- unes anotacions molt frutuosas...

Ramon Rosselló ha estat molt prolífic. Jaume Bover i Pujol, *Bibliografia de Ramon Rosselló Vaquer, historiador, 1970-1994*, aporta 438 títols que en el moment avantatgen el mig miler.

Amb aquestes individualitats -característiques- ha historiat les viles, o pobles, creades pel rei en Jaume II de Mallorca: Algaida, Porreres, Felanitx, Campos, Sant Joan, Manacor, Robines (Binissalem), sa Pobla d'Huialfàs, Petra, Santanyi, Sant Llorenç des Cardassar, amb la falla de Llucmajor, feu del doctor Bartomeu Font i Obrador, amb la contribució de vuit corpulets volums en castellà.

Vaig sentir una gaubança interior quan em notificaren la voluntat de regidors de cultura de viles erigides pel rei en Jaume II, algunes ja declarades ciutat, de pregonar conjuntament la conjuntura del 700 aniversari de les seves constitucions. Comanda que no vaig poder assentir, molt a sentiment meu, per raons familiars curulles d'inconveniències. Ramon Rosselló seria el pregoner més adraçat per cantar les glòries de les viles erigides el 1300. També Ramon Rosselló és l'historiògraf d'altres nombrosos

ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

nuclis com Sòller, Inca, Deià, Miramar, Muro, Montuïri, Vilafranca, Llubí, Alcúdia, Escorca, Santa Margalida, Esporles, Ariany, Consell, Calvià, Andratx, Consell, Biniamar, Lloret de Vistalegra, Pollença, Valldemossa, Puigpunyent, Sineu, Costitx, Caimari... i un allargat rol d'illes germanes, més Montserrat, el Marroc, Canàries... sens menyspreuar la dedicació i afany dedicats a Guillem Sagrera, a mestre Pere Esperança, a mossèn Bartomeu Caldentey, a mossèn Alcover, ... A la Inquisició, als esclaus, als pobres, a la bandera, al sexe, a l'homosexualitat, als aucells nocius... I tot redactat en català de Mallorca perquè: *Parlar en cristià: la llengua catalana sempre ha estat cristiana...* (Manacor, 1985)

No és la primer torn que he encapçalat pròlegs a la feina de Ramon Rosselló com a *Els castellans de Santuari. Segle XIV*, i a *Batles i Mostassafs de Santanyí*. En *Els oficis*, 1982, dedicava unes pàgines a *En Ramon Rosselló i Vaquer, entre investigador i conrador*. La meua darrera contribució fou el 1994 -*Vida abreujada de Ramon Rosselló Vaquer, especialment dita*, en la circumstància d'acomplir, el 29 de setembre, festa de sant Miquel, el mig segle.

És obvi que Ramon Rosselló Vaquer ha percebut crítiques severes més de part de la joventut culta i dels historiadors no tan joves. Escauria més donar-li les moltes de gràcies. És recent l'afirmació de la meua estimada alumna i professora de la UIB, Maria Barceló i Crespí que manifesta que "Ramon Rosselló és un gran entès en els arxius mallorquins, aporta molta d'informació. Però a ell no l'interessa interpretar, el qui agrada és la recerca". Josep Massot i Muntaner, el mallorquí de Montserrat, l'inesgotable erudit, classifica de "gran historiador de la història medieval a Ramon Rosselló Vaquer, col·laborador amb mossèn Pere Xameña del primer volum de la *Història de Felanitx*, 1975. Cosme Aguiló, estudiós de la toponímia de les illes balears i altres encontorns, lloa les aportacions de Ramon Rosselló Vaquer per la seva coneixença de la toponímia secular menorquina i tantes altres.

Avui que és fresc i assedegat, sens "misses d'aigo", el plaent amic Cosme Aguiló i Adrover ha llegit la seva "Memòria d'investigació sobre: *La toponímia de Menorca a les obres de Ramon Ros-*

selló Vaquer", a la qual el tribunal havia concedit 10 crèdits, nota excel·lent, -jo també els hi hauria concedits- que li dona un certificat de suficiència investigadora per envestir a la tesi doctoral que versarà, el títol encara no és definitiu, sobre: *La toponímia de l'antic terme de Santanyí*. (Santanyí i ses Salines).

Come Aguiló esmentant Ramon Rosselló confirma: *Ramon Rosselló Vaquer... és a hores d'ara un dels mediavalistes illencs més actius i més productius amb una llarga experiència com a fura d'arxiu i com transcriptor de lletres envitricollades...*

Àngel a Maria! així que aquest matí, 19 de maig, a la UIB i aquest vespre a l'Escola Municipal de Música de Santanyí, permeteu-me que declari diada de Ramon Rosselló Vaquer i ensems de Santanyí, 1300-2000.

Ara i adés vull elogiar la tasca d'en Ramon Rosselló, la generositat de la Sala, el testimoni de Miquel Ferrer i Montserrat per l'encertat logotip que perpetua l'*Agnum stantem* de les pedres atàviques del Roser. ¿Seria bon escaliment redimir l'Anyell erecte, tenint models ancestrals i autèntics com l'al·ludit del Roser, potser de 1300, i un poc, i el de la casa de la vila, de 1705, en el concurrent any 2000, glorificació del 700 aniversari de la nostra condició de ser i fer poble.

Com a cloenda emotiva permeteu-me memorar uns versos del dilecte allunyat Miquel Àngel Riera:

...
deiau-me ser qui som

...
Deixau-nos ser qui som.

am
santanyí
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

(*) *Cala Figuera (Santanyí)*
19 de maig de 2000 i
a 700 anys de la fundació
de la vila.

* Paraules pronunciades a l'acte de la presentalla de *Noticiari de Santanyí* de Ramon Rosselló Vaquer i del logotip commemoratiu dels 700 anys de la fundació de la pobla de Santanyí, original de Miquel Ferrer i Montserrat, a l'Escola Municipal de Música, el 19 de maig del 2000.

** Creiem, fins aquests dies de juny, que era un verídica història d'amor nocturnal l'engendrament del rei en Jaume I, com ho detalla al seu *Libre dels Feyts*, i que suggerí a mossèn Llorenç Riber el delicat poema de la relació humana i sensòria entre el rei en Pere i madona Maria de Montpeller. Martí de Riquer manifesta que tan gentil història pertany al mite, com altres episodis de la "Història de Catalunya". Ho glossa a: *Llegendes històriques catalanes*. Barcelona. 2000.

Una circumstància és la faula i l'altra la història. Josep Massot i Muntaner, fa poc, asseverà que a la història no hi ha res definitiu.

am
santanyí
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

PARLAMENT DE BARTOMEU Fiol

AMB MOTIU DEL LLIURAMENT DEL
XV PREMI DE POESIA
"BERNAT VIDAL I TOMÀS

Bon vespre. Una vegada més ens reunim per a honrar, com es mereix, el record de l'amic Bernat Vidal i Tomàs.

Acabat aquell gran desastre humà que va esser la més incivil de les guerres, Bernat Vidal va tenir un paper decisiu en la recuperació del conreu literari de la nostra llengua i, en definitiva, de la nostra cultura.

Aquest paper central –que mai no li deixarem d'agrair– va esser servir d'enllaç, servir d'anella, entre els continuadors, ja granats, de l'Escola Mallorquina i el jovent que es despertava tot sentint-se afectat de lletraferidura, la figura més important del qual era també un fill d'aquest vila: Blai Bonet.

Una vegada més també sembla que és del tot oportú que donem les gràcies a l'Ajuntament de Santanyí per la creació i el manteniment del premi del qual anam a llegir l'acta de l'edició d'enguany, justament per a honrar la memòria de Bernat Vidal i contribuir a promocionar la parenta pobra de les arts, la poesia.

Aquest reconeixement es manifesta més fort pel fet de la progressiva consolidació del premi, tant pel que es refereix al

número de participants que convoca o atreu com –molt especialment– per la qualitat de les obres que aquest hi aporten.

Com veurem, enguany el jurat ha fet una selecció prèvia de nou llibres, però la veritat és que, modificant lleugerament els criteris de valoració, el nombre de llibres seleccionats s'hagués pogut doblar fàcilment.

Per a satisfacció de tots, la veritat és que, avui en dia, el premi Bernat Vidal i Tomàs no és un premi qualsevol. De fet, crec que actualment resulta difícil exagerar el nivell al qual es troba aquest premi dins el conjunt dels Països Catalans.

Sincerament, crec que Santanyi està d'enhorabona.

El jurat del XVè Premi de poesia Bernat Vidal i Tomàs format per Dª Maria de la Pau Janer, D. Bernat Nadal i D. Bartomeu Fiol, reunit dia 24 d'abril de l'any 2000, va prendre les següents determinacions:

Obres presentades: 46

Obres escollides després d'una primera selecció:

"*Synthesis*" d'Antònia Arbona Santamaria

"*Restoble*" de Gabriel Florit Ferrer

"*Estàtues de sal*" de Monserrat Camps Gaset

"*Poemari de descortesia*" de Manel Mari

"*La gran planúria*" que concursava amb el lema Germà Llop

"*Finestres obertes*" amb el lema "en quant farets"

"*Contraventor*" amb el lema Lliris en la ment

"*Itinerari d'un nòmada i vuit poemes a Brenda*" amb el lema Salvador Font i

"*Mar vella*" amb el lema Entre moltes singladures, la meva.

Obres finalistes:

"*Poemari de descortesia*" de Manel Mari.

"*Synthesis*" d'Antònia Arbona Santamaria.

Obra guanyadora:

"*Syntesis*" d'Antònia Arbona Santamaria.

am
santanyi
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

UN LLIBRE DE BONS POEMES

ELS PREMIS "BERNAT VIDAL I TOMÀS" DE POESIA

Miquel Àngel Llauger

"*Balears*", 11-10-98

Se m'hauria de permetre començar amb una petita disgresió sobre els premis literaris. Em justifica el fet que el llibre que vull comentar va rebre el darrer premi Bernat Vidal i Tomàs de poesia, que suposa la publicació del recull guanyador amb el patrocini de l'Ajuntament de Santanyi. *Una ombra a l'herba*, de J.N. Santaclàudia és una obra que parla a favor d'un avantatge dels premis literaris, siguin quines siguin les polèmiques i els dubtes que sempre susciten: em referesc al seu caràcter d'ocasió de publicació de bons llibres. Sobretot en un gènere com la poesia, la subvenció institucional continua essent l'única possibilitat de conèixer llibres a qui la mà invisible del mercat potser donaria poques oportunitats. Una altra cosa és que pel mateix camí se'ns colin moltes coses de les quals ben bé podríem prescindir. Si la feina del crític és separar la palla del gra, el dictamen és que ens trobam, en aquest cas, davant de gra de bona classe.

UN REGAL

Potser sembla una obvietat dir que *Una ombra a l'herba* és un bon llibre de poemes perquè és un llibre fet de bons poemes. Aquesta frase, però, pot ser un intent acceptable de sintetitzar què és allò que fa d'aquest un bon llibre: no és la novetat o l'atreuiment dels seus plantejaments formals, ni la seva unitat, ni el seu caràcter de vehicle de transmissió d'una visió original del

món o de l'home. No: *Una ombra a l'herba* és un bon regal per als lectors de poesia simplement perquè està fet de peces literàries ben fetes: de bons poemes.

Tres són, al meu parer, les virtuts literàries que ho fan possible. La primera és el gran sentit del poema que demostra l'autor. Crec que era Riba que deia que hi havia poetes amb sentit del vers i poetes amb sentit del poema. Santaaulàlia pertany a la segona classe, perquè tendeix a crear poemes en què res no sobra, en què sembla que cap paraula no pot ser afegida o canviada sense que el conjunt se'n ressentí. La segona resideix en la llengua poètica, que descansa sobre una mètrica ben formalitzada (lluny de l'habitual "vers lliure" que amaga la incapacitat de fer vertaders versos de tants d'autors), que aspira al mateix temps a la contenció i a la fluïdesa i que mai no tracta de posar jeroglífics al lector. La tercera virtut literària podria ser anomenada una cosa així com la precisió de la imatge. Aquests versos estan carregats d'imatges felices, d'imatges que són encertades perquè no són òbvies ni típiques, però tampoc estrafolàries o gratuïtes: fan l'efecte de ser la imatge justa que calia. Sens dubte, la influència de la poesia japonesa, ben grata a l'autor, té a veure amb aquest gust per cercar i trobar la imatge exacta.

Tant temàticament com formalment, *Una ombra a l'herba* és un llibre divers. Els temes són temes de sempre a la poesia: l'amor, els records, el paisatge. Pel que fa a l'aspecte formal, trobam tant poemes amb to de cançó (com la preciosa *Cançó de bressol*) com estrofes japoneses (tankas i haikús), sonets o poemes d'estructura més lliure. Alguns dels poemes són de caire narratiu, i d'altres són purament descriptius. Alguns d'aquests últims, com *Imatgeria* o *Dissolució* recorden Carner en un sentit profund: el d'una particular forma d'identificació entre el paisatge i el subjecte que el contempla. Sigui quin sigui el tema o l'estrofa, els poemes d'aquest recull són bones mostres de les virtuts literàries de què parlava.

am
santanyi
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

LA PEL·LÍCULA SOBRE *EL MAR* DE BLAI BONET

Miquel Sbert Barceló

Aquest any de celebracions ha coincidit amb un any Blai Bonet. Per primera vegada una obra d'un escriptor santanyiner ha estat portada a la pantalla, i això ha duit la reedició de la novel·la en castellà i en català. El poeta que era un gran amant del cinema n'hauria estat ben content. És coneguda la seva admiració per Passolini, patent si més no en el títol *L'evangeli segons un de tants* (1967) que parafraseja el de la cinta de l'italià *Il Vangelo secondo Matteo* (1965). Encara el 1990 publica *La motivació i el film*. Sembla que coneixia el guió de la pel·lícula i la idea l'entusiasmava.

A l'hora de veure la pel·lícula s'haurien de tenir en compte una sèrie de factors, especialment si no s'ha llegit la novel·la, escrita entre 1947 i 1948, quan l'autor tenia vint-i-un anys. És evident la influència sobre *El mar* de l'escriptor nord-americà de la generació perduda William Faulkner, especialment de la seva novel·la *Mientras agonizo*. A cada capítol un personatge recita el seu monòleg, on els detalls prevalen sobre la història, la qual a més no segueix una línia narrativa cronològica. La novel·la i la pel·lícula són dues formes d'expressió molt distintes i aquesta obra no estava pensada per ser portada al cinema. Això ha implicat construir un nou esquelet argumental per interessar l'espectador, inventar uns diàlegs i enriquir els personatges secundaris i les trames marginals. Al final el que ha quedat ha estat l'esperit de l'obra i els esdeveniments més importants.

Quan un director de cinema pot fer el que vol conta generalment la mateixa història, aquella on se sent més còmode (Ford, Hitchcock, Berlanga). La pel·lícula més representativa del mallorquí Agustí Villaronga, molt interessat en aconseguir escenes i imatges impactants, és *Tras el cristal* (1985), una història sòrdida emmarcada en un angoixant ambient. Amb la novel·la de Blai ha trobat exactament el que necessitava per poder insistir en els seus temes: La presència constant de la mort, la perversió de la innocència, un ambient irrespirable o el monstre que pot aparèixer del personatge quotidià. Ha sortit una obra més seva que de Blai Bonet. El que a la primera a vegades s'insinua, a la segona, subratllat intencionadament per la força de la imatge i la banda sonora, és explícit, i a vegades innecessari -l'assassinat per asfixia de la novel·la, per exemple, es converteix en una ribellada de sang a la pel·lícula.

El guió és bo, la fotografia és adient amb aconseguits efectes especials i els dos joves actors estan encertats, però es tracta en resum d'una cinta molt crua. Amb tot això, l'únic que es pretén es prevenir l'espectador no avisat de la impressió que li pugui produir la visió d'aquesta pel·lícula ambientada a Mallorca durant la guerra i postguerra, amb uns personatges turmentats que es torren dins el seu propi infern.

am
santanyi
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

GALERIA

Homenatge a Christina Lavant,
poetessa austriaca. N° 1
EVA CHOUNG-FUX
Viena, 1935

FESTES DE SANT JAUME - Santanyí 2000

700 aniversari de les ordinations de Jaume II

DIVENDRES, DIA 14

A les 19:00 Inauguració de l'exposició d'iconografia de **Rosario Ramírez**.
A la Rectoria.

A les 19:30 Inauguració de l'exposició fotogràfica "Aproximacions" de **Conxa Vidal**.
A la Casa de Cultura (carrer Centre, 28).

DIMECRES, DIA 19

A les 21:30 Pregó de la festa de Sant Jaume a càrrec de **Cosme Aguiló**, llicenciat en Filologia Catalana i especialista en toponímia de les Illes Balears.

A les 22:30 Recital a càrrec de **Suso Rechach i Singing Mornings**.
Ambdues actuacions a la Plaça Major.

DIJOUS, DIA 20

A les 22:00 Actuació d'**ORDI BROIX**. Mostra de roba antiga. Organitza **Ordi Broix**.
A la Plaça Major.

DIVENDRES, DIA 21

A les 19:00 Concurs de dibuix per a nins i nines. Organitza "**NUREDDUNA**".
A la Plaça Major

A les 20:15 I Torneig de futbol-7 "Santanyí 2000". Final de consolació i **GRAN FINAL**.
Al Poliesportiu Municipal.

A les 23:00 Gran berbena amb els grups **AGUA DULCE**, **ORQUIDEA BIG BAND** i **MOTOWN SISTERS+CHESTERFIELD**.
Al camp d'esports.

DISSABTE, DIA 22

A les 15:30 Tirada al colomí puntuable per al Campionat de Balears. Organitza la Societat de Caçadors.
A Son Danusset.

A les 17:00 Concurs de natació i jocs.
A la piscina municipal.

A les 18:00 Partit de futbol de veterans **C.D. SANTANYÍ - R.C.D. MALLORCA**.
Al camp d'esports.

A les 20:00 Final d'squash.
A l'hotel Pinos Playa.

A les 20:00 Inauguració de la mostra de treballs realitzats en els tallers i exposició de llumeneres, llumetes, quinquers i llums antigues organitzada per les mestresses de Casa "**NUREDDUNA**".
Al carrer Simonet, 3.

A les 20:30 Inauguració de l'exposició de pintura "Marines i senyores" de **Jesús Serrano**.
A l'antiga sala d'exposicions de La Caixa (carrer del Centre).

A les 22:00 Presentació del llibre "Synthesis" d'**Antònia Arbona**, guardonat amb el XV premi de poesia **Bernat Vidal i Tomàs**.
Al saló d'actes de l'Ajuntament.

A les 23:00 Gran berbena rock amb els grups **COM TU**, **RAGGLE TAGGLE GYPSIES**, **JA T'HO DIRE** i **AGRIMÒNIA FORESTAL**.
Al camp d'esports.

DIUMENGE, DIA 23

A les 09:00 Petanca: Torneig de dupletes.
Al camp d'esports.

A les 09:00 Primera trobada de pintors "Santanyí 2000" amb el tema "Racons del poble de Santanyí".
A la Plaça Major.

A les 09:30 Volta cicloturística. Concentració a la Plaça Major.
(Vegeu els programes a part).

A les 17:00 Gran festa infantil. Jocs i música per als més joves.
Gran parc temàtic amb les atraccions: trampolí de caiguda lliure, bou mecànic, castell inflable i surf interactiu.
Al camp d'esports.

A les 19:00 Festa per a les persones majors. Hi haurà una demostració de ball de bot.
A la Residència.

A les 22:00 Vetllada de ball de saló amb la **BANDA MUNICIPAL DE MÚSICA DE SANTANYÍ** i els grups **SEQUENS** i **CHAMPAGNE**.
A la Plaça Major.

DILLUNS, DIA 24

A les 18:00 Els dimonis i els caparrots, acompanyats pels xeremiers de Sencelles, faran la cercavila convidant tothom a la festa.
A la Plaça Major.

A les 19:00 Corregudes de cintes i jocs per a nins i nines. Col·laboren les mestresses de Casa.
A la Plaça Major.

A les 22:30 Gran berbena amb els grups **O.K. BAND**, **LOS JAVA-LOYAS** (50 aniversari) i **TUMBET DE SOLFA**.
Al camp d'esports.

am
santanyí
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

DIMARTS, DIA 25

FESTA DE SANT JAUME

A les 10:30 Albada amb la **Banda Municipal de Música de Santanyí**.

A les 11:00 Ofici solemne en honor a sant Jaume. Presidirà i predicarà **Mn. Andreu Genovart Orell**, Vicari General. Cantarà la **Coral Sant Andreu**.

A les 12:00 Interpretació de **La Balanguera** per la **Banda Municipal de Música de Santanyí**. A continuació refresc per a tothom.
A la Plaça Major.

A les 18:00 Bàsquet: Final a quatre de bàsquet 3 x 3.
Al poliesportiu.

A les 18:00 Ballada per a nins i nines de l'escola de ball mallorquí **Flor de Cirerer**, dirigida per **Isabel Clar**.
A la Plaça Major.

A les 22:00 Teatre: "**Entremés d'en Llorenç maleasadis i na Susaina des fil**" i "**Els Senyors de Son Miseri**".
A càrrec d'un grup de santanyiners.
Al camp d'esports.

A les 24:00 Com a fi de festa, amollada de focs artificials.

DISSABTE, DIA 29

A les 19:00 Partit de futbol en homenatge a **Toni Vidal "Sales"** i **Guillem Adrover**.
CD. Santanyí - C.D. Villafranca (Tercera divisió)

SANTANYÍ: ASPECTES DELS ANYS 50

Miquel Sbert Barceló

Durant aquesta ja llunyana dècada Santanyí encara no ha entrat en la cadena de la salarització i el consum, és a dir encara hi ha pocs doblers i poques comoditats. No hi ha recollida de fems ni falta que fa. Quasi tot el que es consumeix és biodegradable i cada casa té el seu femer. No hi ha rentadores i encara s'empren els cossis per fer unes maratonianes bugades. Les poques geleres

Jugadors del Santanyí (1951). Per l'esquerra: Jaume Forner, Toni Pariret, Marc Monserrat, Miquel Roig, Tomàs Miquel, Jaume Grimalt Notxe, Tomàs Verd, Jaume Periret, Llorenç Polla, Joan Roca, Toni Rado i Lluís de ca na Llutsa.

que hi ha funcionen amb barres de gel i les begudes es refresquen penjades amb una corda dins la cisterna. Aquesta és l'única font proveïdora d'aigua, la qual es consumeix amb molta cura i així rarament es donen filtracions pol·lucionades. S'empren alguns fogons i les inconstants cuines de ferro. No es fan despeses sumptuàries -el berenar de noccs se sol celebrar a la casa de la núvia. Les economies domèstiques són gairebé autosuficients. El pa es fa al forn però amb la pròpia farina, quasi tota la carn es proveïda pels propis porcs i aviram i amb els ous que sobren es fa barat amb queviures el diumenge de matí a la botiga. A ca sa Muda s'arriben a recollir en dues setmanes més de dues mil dotzenes d'ous.

De l'estranger arriben novetats: Els *vaqueros*, els *meysbas*, el *rock and roll* ... i Sofia Loren i desapareixen les trunyelles i les clenxes subjectades amb fixador. S'imposa l'estil Brando, però tenir uns calçons de *vaquero* o un banyador modern és un luxe inassequible. Algunes mares hàbils s'atreveixen a confeccionar un *meyba* a casa, però el resultat no és el mateix.

Ningú no practica cap esport excepte el futbol. Els diumenges hi ha quatre llocs on és gairebé obligat acudir: missa, cine o futbol i el passeig al capvespre. Es puja i baixa la plaça donant voltes com una sínia. Els joves i les al·lotes endiumenjats van en grups separats. Els carrettonets de les llepolies amb el seu llum de carbur posen la nota berbenera.

El febrer del 1948 havia arribat l'econom Joan Vidal Ollers, de Campos. Segons Damià Huguet a *Les fites netes* era fill d'un constructor de molins de ramell i va ser un molt valuós investigador de la prehistòria campanera. L'any 1953 fundà a Santanyí la Germanor Obrera d'Acció Catòlica, la finalitat de la qual era recaptar dels socis una quota setmanal per poder cobrar ells mateixos en cas de malaltia. Arribà a reunir més de cent-setanta socis. (L'assegurança obligatòria de malaltia no s'estableix fins l'any 1967) El 1957 inaugurà l'escola parroquial a la rectoria, amb entrada pel carrer Simonet. Se'n va anar el 1959 i el va substituir Antoni Roig. Juntament amb els joves capellans amb els quals coincidí, Miquel Ramon, Gabriel Seguí i Andreu Julià, deixaren un molt bon record de treball i tolerància.

La parella jove de *Cançó del mar*, Sebastiana Miquel i Miquel Coll.

Els actes organitzats per l'església tenen molt de ressò dins el poble: Les hores santes per demanar per la pau al món -és el temps de la guerra de Corea-, les rogatives perquè s'aturin les matances de l'invasió d'Hongria el 1956, les visites del bisbe, el fi de curs del catecisme dels diumenges a la tarda, la vinguda de la mare de Déu de Fàtima -portada fins a Cala Figuera amb una carrossa amb els tres pastorets, acompanyada per motos cotxes i bicicletes- els exercicis espirituals amb els altaveus col·locats dalt de l'església o les missions que convoquen un nombrós públic a la Porta Murada

per esperar els predicadors. Els al·lots aspirants sovint es desplacen fora del poble i les al·lotes... celebren la setmana de la jove a la capella de les franciscanes. El 1954 es posa la primer pedra de l'església de Portopetro, en terrenys cedits per Miquel i Llorenç Verger i també es fa l'esplanada de Consolació. Els veïns de la Costa i s'Alqueria hi porten la pedra necessària i molts homes hi treballen desinteressadament. Des del febrer del 1958 ja se celebra la missa vespertina.

Els carrers Verger, Majoral i Llaneres i la carretera cap a s'Alqueria es trobaven en un estat deplorable. S'intentà arreglar-ho amb el concurs dels propis santanyiners però es va torbar molt i no va quedar gens bé. Més tard, i amb la participació de dones, quedà millor.

Per costejar algunes millores públiques, com la barrera de ferro del cementeri o la revisió dels viacrucis dels carrers, es recorre a les aportacions privades. Els viacrucis són finançats pel capellà Bernat Burguera Suau, capellà de Sant Nicolau, i la seva germana Catalina. L'any 1951 es col·loquen els rètols dels carrers i els números de les cases en pedra de Santanyí.

Les obres de construcció del nou seminari palmesà o la reforma de l'orgue aconsegueixen arreplegar molts donatius del poble. Segons Bernat Vidal i Tomàs, l'orgue havia estat comprat per a l'església per Mateu Escales i Vidal de Can Parra i procedia del convent de Sant Domingo, derruït pel decret Mendizábal de desamortització del 1873. Es va transportar per mar fins a Cala Figuera. La inauguració de la seva costosa reforma es un gran esdeveniment local que es fa coincidir amb les festes de Sant Jaume: *Por la mañana llegó el Excmo. y Reverendo señor Obispo y el gobernador civil accidental. Una larga caravana de motos les*

Primera celebració de la festa d'homenatge als vells el 4-8-1954 a la placeta de l'escola vella (Constitució). Entre les *sevillanes*, es veuen Maria i Catalina Colomé, Francesca Grimalt Notxe, Miquela Frare, Sebastiana Miquel i Margalida Bonet.

Del d'alivi, amb Sebastiana Miquel, Maria Parra, Maria Vila, Miquela Rado, Miquela Frare, Magdalena Escales Farinera i Maria Bauzà.

salió al encuentro y en la plaza Puerta les aguardaba la población entera. Se soltaron más de mil palomas. La banda de música abrió paso a la comitiva. Inauguró el instrumento D. Bartolomé Ballester, beneficiario de la catedral. Antonio Matheu celebró el oficio mayor, Don Andrés Rado de diácono y de subdiácono Andrés Sbert, vicario in cápita de Llombards i el sermón fue a cargo de Francisco Planas, vicario general de la diócesis. (Balears, 27/7/1957)

El Santanyí, quan es va federar el 1941, jugava al lloc que després va ser l'hort d'en Nigorra fins el 1946, quan es va donar de baixa. El 1949 els joves d'Acció Catòlica formen l'equip Àguiles i s'entrenen a sa Talaïola, lloc molt mal pla, però aviat tornen a jugar al primitiu Camp des Pou, al costat de l'escorxador. L'any 1953 el partit contra el Recreatiu (un filial del Mallorca) comporta fortes sancions. El camp queda clausurat durant una sèrie llarga de diumenges. Encara hi ha molts pocs automòbils i si es

vol veure jugar l'equip local fora poble o es vol fer una excursió, s'organitza un grup per poder llogar un cotxe. Un any més tard es construeix la cantina del camp de futbol, camp que es tanca amb una paret. L'any 1956 hi actua el Sansó de Sant Llorenç, el qual amb una corda al coll es capaç d'arrossegar un camió amb 80 persones i amb les dents se'n duu un camió amb vint ocupants.

Des del febrer del 1953 Gabriel Adrover és el nou batlle. Substitueix Andreu Bonet. *El Alcalde desde el balcón de la casa consistorial dirigió un bello saludo a todos los presentes deseándoles felices fiestas de Pascua, terminando su discurso con vibrantes vítores a Franco y a España, contestados por todo el público que llenaba por completo la Plaza Mayor. La banda de música dió una nota de alegría interpretando diversas piezas musicales. Mas tarde una numerosa caravana con el Alcalde, autoridades militares, Ayuntamiento y Falange, se dirigió a Alqueria Blanca, Calonge y Llombards visitando a los enfermos de dichas villas. (Bal. 22/4/1953).* Pel Nadal del 1953 es forma una comissió integrada per l'Ajuntament, la Comandància local del Moviment, el sindicat de fusters i picapedrers, la colomòfila, el club de futbol i els caçadors, per recaptar diners per fer regals de Nadal als pobres, ja que encara no hi ha cap altre tipus d'ajut.

El 1954 amb una subvenció del Govern se substitueix la sinya de l'abeurador per un motor de pujar aigua, es comença per fer les voravies del carrer de la Mar perquè és un dels més transitats pels turistes i es continua amb les dels carrers Llaneres i Majoral. -Desapareixen però tots els elements que destorben els pas dels vianants, com els cavalcadors.

S'asfalten per primera vegada els carrers Centre, Major, Aljub, Sebastià Vila i Simonet. El 1956 s'hi afegeixen Ferrereta, Majoral, Goded i Felanitx. La feina es fa d'una manera bastant rudimentària: Una sèrie d'homes proveïts amb uns didals de plom i unes ulleres de reixeta metàl·lica es dediquen a trencar els caramells de pedres que s'han d'emprar. El mateix any arriba un modern automotor que milloraria el servei del tren amb Palma. S'asfalta per primer cop la carretera Santanyí-Campos, la il·luminació de la plaça s'estén fins la creu de Cala Figuera, s'instal·la una farola a la placeta Goded (Constitució), s'arregla el camí de

Cala Santanyí des de la carretera de Cala Figuera, i s'asfalten les carreteres de Ses Salines i de s'Alqueria Blanca (1959).

Economia Durant aquesta dècada es comença a desenvolupar el sector de l'hostaleria. Entre d'altres, el 1957 s'obri el bar *Es Torrent*, de can Gaspar, a la platja de Cala Santanyí i el 1956 s'inaugura l'hostal *Bona vista*, regentat per Nadal Prim. El 1957 a Cala Figuera ja hi ha un hotel, un restaurant, un hostal i dues fondes. A finals del cinquanta, a la residència Pontàs de Cala Figuera, vénen cada any durant la temporada d'estiu uns vuit-cents estudiants alemanys d'ambdós sexes que hi passen una quinzena de dies. Són turistes de baix poder adquisitiu que vénen amb autobús fins a Barcelona. A finals d'aquests anys s'estavella en el Montseny un avió amb vuit estudiants britànics que venien de passar quinze dies a Cala Figuera. L'any 1957 són ja més de mil cinc-cents els estrangers residents al terme, nou-cents dels quals són alemanys.

Encara el sector agrícola no ha perdut el seu pes tradicional: l'anyada i el preu de les ametles són temes primordials. La

Dona Clarines, amb Jeroni Bonet, Maria Escalas, Joan Mas i Sebastiana Miquel.

venda de les ametles sovint representa l'entrada de doblers més important de l'any per a les economies domèstiques. El 1959 s'instal·la a son Danús el primer sistema de regadiu per aspersió del terme. També apareixen algunes granges avícoles.

Es paguen molt pocs salaris i les pensions per retir són pràcticament inexistents. Hi ha alguns menestrals i petits negocis de tipus familiar: molta de la roba i les sabates es fan al poble a mida. A un baix índex de natalitat s'ha d'afegir una tímida però constant emigració, especialment cap a Palma. Tot plegat fa minvar cada any el cens de població local. Sortosament la immigració peninsular compensa en part aquestes baixes. Al principi, però, a molts els costa acceptar aquests nous veïns de parla i costums diferents.

La central elèctrica de la **farinera** adesiara sofreix panes —si no és *sa culata*, és *es cigonyal* i sinó *sa corretja*—, i no s'arregla en un dia i a més a mitjanit implacablement el poble es queda a les fosques mes absolutes. El febrer del 1958 arriba l'electricitat, procedent de la central d'Alcúdia *con gran júbilo entre el vecindario, con repique de campanas, cohetes, música, y en la iglesia se cantó una salve al órgano con asistencia de las autoridades y se sirvió un lunch en el ayuntamiento.* (Bal.11/2/1958)

Encara hi ha pocs telèfons i el telèfon públic, a can Damianet, sovint es demora. Degut a la manca de material no s'instal·la el telèfon a l'Alqueria Blanca fins el març del 1954. El 1958 es posa as Llombards i a Cala d'Or i ja es pot connectar directament amb Palma, sense l'intermediari de Campos. Arriba a Calonge el 1959.

Cultura. Blai Bonet, guanya el premi Ossa Major, i per *El Mar*, el Joanot Martorell. Els pintors locals Maria Suau, Cosme Coves i Joan Amengual organitzen una exposició conjunta el 1955. Es donen també una llarga tanda de conferències al Centre Cultural per a joves d'Acció Catòlica, a càrrec, entre d'altres, de Blai Bonet, Damià Barceló, Mateu Oliver o dels metges Jeroni Bonet i Cosme Ferrer.

El gener del 1958 es publica el primer número del quinzanal Santanyí, una feliç idea d'Andreu Julià feta possible gràcies

Filmació a Cinecittà de *El soltero* amb Abbe Lane. Toni Coves és el segon de la dreta.

a l'esforç entre d'altres de Bernat Vidal, Perico Pomar i Miquel Pons. És un impagable document no sols sobre l'època sinó i especialment de la història anterior.

S'intenta construir una Espanya homogènia i per això a les escoles res del que es mostra te gaire a veure amb la nostra realitat cultural específica -ni urbanisme, ni història, ni llengua, ni geografia, ni fauna-. Com que allò que no es coneix no s'estima, hi ha poca consciència de la importància del nostre patrimoni. S'esbuquen edificacions irrecuperables i, d'altres, desapareixen elements primordials. Sovint a les cases se substitueixen els artesans mobles antics per altres d'aparença més moderna però de menys qualitat. També és evident la decadència de les nostres tradicionals celebracions, com les beneïdes de Sant Antoni, o les processons, exclusivament masculines que, malgrat l'aparició de la nova confraria de Consolació, cada any són menys freqüenta-

des pels homes. Hi influeix també la sensació que tot es fa per rutina i per força, i l'estrangerització dels models culturals. En la tasca de la seva recuperació, és on més ressalta la feina realitzada, gairebé a contracorrent, per persones com Bernat Vidal o Miquel Pons.

Fenòmens atmosfèrics La matinada del dia de sant Blai del 1956 el poble apareix completament nevat. No havia nevat així des del 1917. La tardor del 1957 cauen 225 litres d'aigua per metre quadrat: Desapareixen barques, cauen sòtils i l'arenal de Cala Santanyí s'esvaeix quasi completament. El gener del 1958 s'arriba als dos graus sota zero i el febrer del 1959 el nivell de la mar baixa 65 ó 70 cm.

Al Teatre Principal a més del tradicional ball dels quintos, l'Ajuntament, trimestralment, exposa als veïns l'estat de les seves tasques.

El 1953 s'hi representa *Terra baixa* d'Àngel Guimerà, en castellà, per la companyia Luís de Alarcón i la digne revista *De corazón a corazón*, per la companyia Chelmy. Torna dos anys més tard, i constiueix ja la darrera esperonejada de les varietats ambulants.

L'abril del 1953 es representen dues obres de Gabriel Cortès (misser i escriptor, Palma, 1903/1967), el melodrama romàntic *La cançó del mar* (1935) i el sainet *Hotel cosmopolita* (1953). Eren les primeres de la sèrie de les molt populars representacions que dirigiria Bernat Vidal -ajudat per Josep Fransoy-. També per primera vegada -a excepció de *La casa de Quirós* quan hi havia els soldats- actuaven conjuntament joves i al·lotes. Els decorats arribaren de Palma en males condicions. Llavors el pintor Francisco Bernareggi va tenir la idea d'ambientar l'escenari simplement amb motius mariners i cossiols. Estava interpretada per Jeroni Bonet, Sebastiana Miquel, Toni Pariret, Miquel Coll, Agnès Colomé, Baltasar Bonet, Magdalena Farinera, Maria Vila i Toni Rado. La cançó del piano era interpretada entre bastidors per Perico Pomar.

L'abril del 1954 es representa *Els nirvis de sa neboda*, de J.M. Tous i Maroto "Magdalena Escalas hizo gala de sus magní-

am
santanyi
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

fiques cualidades teatrales y también María Bauzá, Micaela Cánaves, Jerónimo Bonet, Juan Mas, María Ferrer, Lorenzo Vidal y Antonio Mesquida. Sebastiana Miquel dió una lección de agilidad actuando." (Bal., 22/5/1954). La funció acabava amb el sàinet *Dol d'alivi*, de Santiago Russinyol amb Jeroni Bonet i set al·lotes. Els decorats durant tota aquesta època foren obra de Joan Amengual.

El novembre del 1955 es veu *Doña Clarines* dels germans Quintero, en castellà, la qual cosa implicà un gran esforç per part dels joves santanyiners. El paper de la fadrina major ressentida era interpretat per Sebastiana Miquel que a més d'una bona dicció demostrava ja ser una intèrpret de caràcter. S'acompanyava amb el sàinet *Las cosas de Gómez*, també dels Quintero.

El gener del 1956 es representa l'aleshores molt popular *La Muralla* de J. Calvo Sotelo, sobre un cas de consciència, per la

Els calçons del mestre Lluc, amb Miquel Coll, Miquela Rado, Margalida Tomàs i Joan Mas Vella.

companyia Soler Beringola del Teatro Español de Madrid, procedent del Principal de Palma.

El març del 1957 es representa *Els calçons del mestre Lluc*, de Bartomeu Ferrà i *El pati blau*, de Santiago Russinyol on Jeroni Bonet i Maria Escales tenen els papers principals, el pintor i la malalta. Maria Parra sabia transmetre als seus personatges juvenils una simpatia i elegància especials. Precisament per tractar-se d'una causa benèfica no es declararen les funcions a la societat d'autors, sense pensar que pocs dies després sortiria al diari una crònica del poble fent referència a la feta. El pagament es va veure incrementat amb una multa.

També es representen en data no verificada el sàinet *Declaracions jurades*, amb Maria Bauzá, Andreu Suau i Miquel Coll, composta expressament per a ells per Pere Capellà, actualment perduda. Tractava de les tretes que els pagesos utilitzaven per desinflar les obligades declaracions de fruits durant la postguerra.

Aquestes representacions solien tenir una finalitat benèfica com les obres del seminari, l'orgue o el club de futbol local. Deixaven una quantitat a part per poder anar els participants a Palma a dinar i al teatre o al cinema.

També les monges seguien oferint les seves representacions al teatre: *La muñeca de China* (1944) sobre les missions, *Amor y sacrificio* (1956), *Cadáveres ambulantes* (1959), *El perdón por la venganza* (1959), *La bella durmiente*, *El gran desfile* (una espècie de sarsuela), *El debut de una artista*, de l'apotecari Roses de Campos, o *Un regalo que és un càstig*, de Pere Capellà, les quals es caracteritzaven pels sumptuosos i variats decorats -obra de Cosme Coves- les cànides temàtiques, la multitudinària participació d'al·lotes -per tal d'assegurar la concurrència a les tres funcions- i l'absència absoluta d'intèrprets masculins. L'acompanyament al piano era primerament a càrrec primer d'Antònia Mir i després de Perico Pomar.

El mateix any Blas Wilson presentà el *rock and roll* i també l'actor Antonio Puga interpretà ell sol *La muñeca muerta*.

am
santanyi
ÉS COPIA
DIGITALITZADA

Coame Coves
caracteritzant
Margalida Bonet
per a
*El perdón
por la venganza.*

Esperem que amb l'anunciada recuperació del Teatre Principal, aquesta tradicional i encomiable afició pel teatre no s'haurà assecat amb el pas del temps.

El cinema és el refugi dels enamorats. L'anada al cinema és una festa. Es desconeix què és una coa civilitzada. El diumenge a la tarda, quan hi ha aglomeracions, s'obliden els convencionalismes. L'obertura del portalet del teatre provoca una brava derrenclida cap a la taquilla que supera amb molt el camarot dels germans Marx, amb acció i crits: *Quina trepitjada! Guarda'm puesto! Donem s'abric!* El mateix es torna repetir al descans amb els carretonets de les golafreries. Entre les pel·lícules més populars cal recordar *Ana* amb l'esplèndida Silvana Mangano, amb el

memorable baión, que el públic aplaudia estrepitosament fins que es tornava repetir, les d'Antonio Molina i *El último cuplé*.

Amb l'arribada del jove Fraga Iribarne al Govern la censura s'obri una mica i així el 1957 es pogué veure, a *Sexto continente*, des de lluny, una negreta sense sostenidor i dues pel·lícules qualificades quatre -greument perillosa- les espanyoles *Fedra* i *Viaje de novios*. Més rigorosa però era l'autocensura. Les monges que entretenien els constants canvis de decorat de les comèdies amb cançons o balls, manipulaven qualsevol frase que les pareixés insinuant: Així, per exemple, "con la falda arremangá", de *Los nardos*, es convertia en "con la falda almidoná", "ponen alma, ponen vida en un beso de pasión" de *Valencia* es rebaixava en "ponen alma, ponen vida al cantar esta canción", "el meu cor ja s'enyora perquè estic enamorada" d'*Es joc d'es paneret* sonava "El meu cor no s'enyora i jo mai estic cansada" i en lloc de "nadie oirá lo que me digas al estar tan junto a mí", se sentia "nadie oirá lo que digo al son del tamboril".

A sa Vall el juny del 1955 es posa de llarg Maria Glòria March. Animen la festa fins a la matinada Gilbert Becaud i les orquestres de Ray Martino i Bernard Hilda. El poble té la seva berbena a ses Salines amb consumició gratuïta. El setembre del 1955 una multitud en el carrer de Palma espera l'arribada del campió nacional de talladors de llenya -compartit amb un altre al·lot de Bunyola- celebrat a Navarra. Rafel Cànaves arribà amb els seus pares i el batle. Saluda des del balcó de l'Ajuntament. El gener del 1957 s'estrena *El Soltero*, amb Alberto Sordi, F. Fernán Gómez, Xavier Cugat i Abbe Lane amb el conjunt *Los Javaloyas*, on hi actua Toni Covas, un músic que havia començat com a trompetista amb la banda dirigida per Andreu Bennàssar però que va acabar tocant el baix, ja que així podia cantar. Aprofitant la forta demanda de músics prèvia a l'aparició de les discoteques, actuaren, sovint en play-back, a països com Suïssa, Àustria, Alemanya, França, Itàlia, Iran o Veneçuela.

El març del 1959 arriba la televisió a Santanyí. Havia estat inaugurada, amb molt de retard, a Madrid el 1956, però ja des del 1936 tant la Gran Bretanya com els EUA oferien emissions regularment. Joan Oliver que a la seva barberia a la Plaça, tenia

am
santanyí
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

també representació de ràdios, amb l'antena situada a can Barrió, en front, va captar el programa de televisió des de Barcelona. Va posar l'aparell a la finestra, aconseguint que a la Plaça s'hi congregàs una multitud.

La popularització del seat 600, i la del motoret Allegro per rentar roba dins una pica, així com també la del televisor en blanc i negre, representaria una passa de gegant quant a comoditat i esbarjo que exerciria una influència irreversible sobre els costums locals. El cinema cediria a la televisió la seva funció educativa i d'entreteniment i malgrat tot feria el poble més cosmopolita i tolerant, que no és poc.

Altra hemeroteca consultada: *Santanyí*, 1958/1959.

Agraïments: Sebastiana Miquel, Joana Coll, Jeroni Bonet, Joan Amengual, Maria Escalas, Magdalena Amengual, Margalida i Catalina Sitges, Andreu Suau, Antònia Portell, Jaume Grimalt, Antoni Coves i Antoni Sbert.

Informació Municipal

PRESSUPOST MUNICIPAL ANY 2000

INGRESSOS

A) OPERACIONS CORRENTS

Imposts directes: <i>rústica, urbana, vehicles, I.A.E.</i>	806.500.000
Imposts indirectes: <i>impost s/construccions.</i>	110.000.000
Taxes i altres ingressos: <i>recollida de fems, clavegueram, ocupació del sòl.</i>	258.789.000
Transferències corrents: <i>Fons Nacional de Cooper. Municipal</i>	149.130.000
Ingressos patrimonials: <i>interessos, platges.</i>	43.976.000

B) OPERACIONS DE CAPITAL

Transferències de Capital: <i>de l'Estat, Comunitat i Consell.</i>	1.603.000
Passius financers: <i>préstecs</i>	2.000

TOTAL 1.370.000.000

DESPESES

A) OPERACIONS CORRENTS

Despeses de personal: <i>funcionariat, laboral, seguretat social i despeses de representació</i>	469.019.000
Despeses de béns corrents i serveis: <i>recollida de fems, vies urbanes, camins, clavegueram, enllumenat públic, festes.</i>	645.669.000
Despeses de finançament: <i>interessos d'operacions de crèdit.</i>	2.103.000
Transferències corrents: <i>subvencions, beneficència, acció social</i>	50.790.000

B) OPERACIONS DE CAPITAL

Inversions reals: <i>sanejament Portopetro, expropiacions, Teatre Municipal, Pla Mirall</i>	185.016.000
Transferències de capital: <i>Pla Mirall per a façanes de particulars</i>	1.000
Passius financers: <i>amortitzacions operacions crèdit</i>	17.402.000

TOTAL 1.370.000.000

PADRÓ D'HABITANTS

(31.12.1999)

	HOMES	DONES	TOTAL
S'Alqueria Blanca	436	451	887
Cala d'Or	1.563	1.500	3.063
Cala Figuera	264	236	500
Cala Llombards	103	96	199
Cala Santanyí	153	144	297
Calonge	315	311	626
Es Cap des Moro	41	34	75
La Costa	30	25	55
Es Llombards	259	248	507
Portopetro	196	189	385
Santanyí	1.288	1.306	2.594
TOTAL	4.648	4.540	9.188

DEMOGRAFIA

any 1999

Naixements	38 nins	40 nines	total, 78
Defuncions	29 homes	27 dones	total, 56
Matrimonis	20 canònics	14 civils	total, 34

am
santanyí
ES CÒPIA
DIGITALITZADA

L'AJUNTAMENT
DE SANTANYÍ

FESTES DE
SANT JAUME
Santanyí, 2000

am
santanyí
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

